

Toespraak van Jacques Grishaver tijdens de Holocaust Memorial Day herdenkingsceremonie van de Verenigde Naties 27|01|2023

Mijn naam is Jacques Grishaver. Ik ben geboren in Amsterdam, op 20 maart 1942. Ik ben Joods. Om dat simpele feit moest mijn grootvader Isaïc met mij -amper één jaar oud- onderduiken en werd een groot deel van mijn familie vermoord in Auschwitz en Sobibor.

Toen de nazi's en fascisten de macht kregen en de eerste maatregelen tegen de Joden werden afgekondigd, dacht menigeen dat het niet zo'n vaart zou lopen. En toen gaandeweg de deportaties begonnen, circuleerden er geruchten over wat er gebeurde in die duistere Duitse kampen, ver weg in het oosten. Maar zó erg kon het toch niet zijn? Dat de nazi's van plan waren het hele Joodse volk te vernietigen, ging het menselijk voorstellingsvermogen te boven.

Omdat het zo onvoorstelbaar was, hebben veel van de 140 duizend Nederlandse Joden het bevel van de Duitse bezetter om een gele ster te dragen, maar opgevolgd en uiteindelijk ook het bevel om zich te melden voor transport naar kamp Westerbork vanwaar wekelijkse treinen naar Auschwitz en Sobibor vertrokken. Op straat werd op Joden gejaagd. Velen doken onder bij dappere Nederlanders, maar even zo velen werden verraden.

Slechts een paar duizend Nederlandse Joden keerden terug uit de kampen. Na de bevrijding waren er van een ooit zo levendige Joodse gemeenschap, nog maar 32 duizend in leven. Nederland had in relatieve zin het hoogste stervenspercentage van West-Europa.

Terwijl ik met mijn grootvader ondergedoken was, waren mijn andere grootouders samen met mijn ouders en twee tantes opgesloten in de "Joodse Schouwburg" waar de Amsterdamse Joden werden verzameld, als tussenstop op weg naar de dood.

De Joodse verzetsstrijder Jacques van der Kar, een vriend van mijn gevangene grootouders bood aan ze uit de Schouwburg te smokkelen maar in plaats van voor zichzelf te kiezen zei mijn grootvader "haal mijn dochter en schoonzoon er maar uit want die hebben nog een klein kindje". Dat kleine kindje was ik. Daarom had ik na de bevrijding, als een van de weinige Joodse kinderen, mijn eigen ouders van wie ik hield, tegen wie ik in opstand kwam en die mij vormden tot de man die ik nu ben. In ons gezin deelden wij het verdriet van de Shoah, nauwelijks instaat te beseffen wat ons was overkomen.

In 1956 werd het Nederlands Auschwitz Comité opgericht, door een aantal overlevenden van de vernietigingskampen. Toen zij

terugkwamen in Nederland was er geen begrip, geen plek, geen mededogen. Het was kil in Nederland – het land van waaruit meer dan 107.000 Joodse inwoners werden weggevoerd en maar 5 duizend terugkwamen. Het Auschwitz Comité zag het als haar taak te vertellen wat er gebeurd was en de belangen van de overledenen te behartigen. Ook vandaag de dag ziet het Auschwitz Comité 'Nooit meer Auschwitz' als een opdracht om ervoor te waken dat we nooit vergeten en om te blijven waarschuwen voor waar fascisme, antisemitisme en rassenwaan toe kan leiden.

Vijf en twintig jaar geleden, in 1998, werd ik voorzitter van het Nederlands Auschwitz Comité. Ik heb toen de oprichters moeten beloven hun erfenis, de strijd tegen antisemitisme, met volle kracht voort te zetten. En die strijd is nog altijd nodig. Overal ter wereld steekt het antisemitisme zijn lelijke kop weer op, tot in het Nederlandse parlement toe, waar xenofobe nationalistten zich verbinden aan verkondigers van aloude complottheorieën

Herlevende nationalistische sentimenten vormen een gevaarlijke voedingsbodem voor het streven naar etnische zuiverheid: naar "wij en niet zij", naar uitsluiting en verdeeldheid, als een luide echo uit de vorige eeuw. 'Nooit meer Auschwitz' is een boodschap die de brug vormt tussen een periode uit de geschiedenis waarin het zo vreselijk mis ging en het heden waarin het opnieuw mis kan gaan.

Het Nederlands Auschwitz Comité wil de herinnering levend houden en nieuwe generaties voorlichten over de gevaren van uitsluiting en discriminatie. In september 2021 onthulden we in Amsterdam het Holocaust Namenmonument, waar ik al vanaf 2006 voor gevochten heb. Het is een ijzingwekkend en tegelijk prachtig monument geworden, ontworpen door Daniel Libeskind. De ruim 102.000 duizend vermoorde Joden en 220 Roma en Sinti, hebben hier in het hartje van de hoofdstad hun naam en plaats in de wereld teruggekregen.

Ook de namen van mijn familieleden die niet wisten te ontsnappen uit de Joodse Schouwburg heb ik teruggebracht naar Amsterdam. Saartje, Isaäk, Claartje, Loesje, Jetje en Betje. Hun namen, samen met de duizenden andere namen vormen een waarschuwing voor hen die nu leven en voor de generaties na ons.

Als overlevende van de Shoah heb ik mijn pijn en verdriet kunnen omzetten in energie om mij in te zetten voor 'Nooit meer Auschwitz' en de realisatie van het Nationaal Holocaust Namenmonument.

Vergeten zijn ze niet en nooit zullen ze vergeten worden.